

H
e
g
v
V
H
i
F
c
s
I
v
i
t
g
(
c
v
C
F
v
H
v
e
g
s
H
V
C
H
v
M
e
v
t

Een Marianum

Toen verscheen er een groot teken aan de hemel: een vrouw, bekleed met de zon, de maan aan haar voeten en op haar hoofd een kroon met twaalf sterren (Openb. van Job. XII, 1).

Een Marianum bestaat uit twee ruggelings tegen elkaar op een maansikkel geplaatste Madonnafiguren waartussen zich een stralenkrans bevindt, die veelal door een rozenkrans, engeltjes en de Vijf Wonden van Christus wordt omgeven. Het geheel hangt aan het gewelf van het schip van een kerk en is daardoor zowel bij het binnenkomen als van het priesterkoor af te zien. Het hier afgebeelde beeld, dat onlangs werd verworven, maakte hoogst waarschijnlijk eens deel uit van zo'n Marianum.

De Oud-Munster te Utrecht had haar 'Onze Lieve Vrouwe in de Sonne aan ijseren roede hangende tot indt verhemel van de kercke'! Van de Grote Kerk te Haarlem is bekend dat „onse lieve vrou wort ghehangen int cruuswerck (transept) onder twelft (het gewelf) anno XVe ende VJ” om vier jaar later door Jan Joosten (Jan Joest van Calcar) te worden verguld. Ook te Amsterdam moet volgens Vondel's Gijsbrecht een 'Marianum dat te pronck hing van 't gewelf' in de Nieuwe Kerk te zien zijn geweest. De kerk te Soest kon eveneens op een Marianum bogen waarvan de gehavende beelden in het Museum Flehite te Amersfoort getuigen. In het Zuid-Oosten van ons land, voornamelijk in Limburg, treft men er nog verscheidene; zij prijken daar in hun volle glorie, op hun oorspronkelijke plaats, of vonden slechts fragmentarisch, als Maria-beeld, in de kerk hun bestemming of zijn er bekend als „Ons lieve Vrouw in de Rayen”.

Ons eikenhouten, voorheen gepolychromeerde beeld, hing waarschijnlijk ook eens in een gewelf van een Noord-Nederlandse kerk. Het toont een Noordelijk karakter en onderscheidt zich op de eerste plaats van de ons bekende mariana door het vroege costuum (keurslijf met plooitjes) en ten tweede door een compacte en wat weke modelering.

Marianum, Stichts-Gelders werk, omstreeks 1490. Eikenhout, oorspronkelijk gepolychromeerd

De schikking van de afgezakte hoofddoek met gepijpte rand komt bij Utrechts beeldhouwwerk herhaaldelijk voor; de ogen, het haar en de plooiën van het kleed veronderstellen weer een verwantschap met werk uit het Gelders gebied. Dit zeldzame stuk van 140 cm hoogte, thans het grootste beeld in de verzameling van Nederlandse beeldhouwwerken, werd verleden jaar verworven uit de kunsthandel en wel in de naaste omgeving van het Rijksmuseum. Het kan als Stichts-Gelders werk van omstreeks 1490 worden beschouwd.

J. L.